

KIPPEVEL EN GÄNSE

Topsets staan er wel vaker in de testruimte van HVT, en waaraan hele mooie herinneringen bewaard worden. Burmester was echter nog nooit te gast. Er waren wel diverse pogingen hiertoe ondernomen – die op niet het gewenste resultaat uitliepen – maar

THEO WUBBOLTS

An deze test ging eerst een reis naar IJsselmuiden vooraf want Age van der Woud van Xanadu vroeg me bij hem te komen om naar een nieuw ontwerp te luisteren. Hij wilde mijn mening horen en die geef ik graag. Van der Woud was in de zeventiger jaren al begonnen met het bouwen van luidsprekers en eind tachtiger jaren aangesteld bij KLS en Triade, merken die later elders hun voortzetting beleefden. Het merk Xanadu 'pakte' Age op om zelfstandig mee door te gaan. Zijn voorkeur ging en gaat nog steeds uit naar producten welke bij de muziekliefhebber terecht moesten komen en hij richt zich niet op het produceren van grote aantallen. Age's vrouw Diny is mee in het avontuur betrokken en zorgt ervoor dat de organisatie van productie, uitlevering en inkoop vlekkeloos verloopt. Samen besteden ze veel tijd aan het beluisteren van nieuwe ontwerpen.

Age ontwikkelt de systemen overigens zelf, heeft in het verleden deskundige leermeesters gehad en research is een belangrijk onderdeel van de dagtaak, daarbij ondersteund door Arie Kant. Ik stelde hem in zijn 'habitat', kasten in aanbouw, dan wel afbouw, een klein museum, verpakkingsmaterialen, een luisterhoek en natuurlijk de koffietafel, een paar vragen.

Heb je dan nog wel controle over de kwaliteit?

Volledig, wij doen alles met eigen vervoer, halen en brengen van de kasten, nu al zestien jaar, en ik heb een topspuitser. Ik kan er op vertrouwen dat de chassis' passen, er geen fouten in de afwerking zitten en de kasten overeenkomstig mijn eisen zijn gebouwd. Die chassis' komen o.a. van Seas en Scanspeak, kijk maar naar de afwijkende type-aanduiding bij bijvoor-

beeld de Seas driver want ze worden alleen voor mij op Xanadu specificaties vervaardigd. Ik moet wel vrij grote aantallen afnemen, dat wel.

Maar waar meet je dan, waar is je lab?

De ontwikkeling geschiedt in IJsselmuiden en ik werk vaak 's nachts. Dan is het lekker rustig en kan ik me volledig concentreren. Als het lekker gaat en het is klaar dan komt de euforie. Ik nodig dan mijn vaste luisterpanel uit – waaronder Bert Fruitema, ja die van de Alfi versterkers – om de kritiek te aanhoren. Meten doe ik uiteraard ook. Dat gebeurt in een aparte afdeling van mijn atelier.

Maar iedereen heeft zo zijn stokpaardjes. De een wil zilver, de ander koper, die wil condensatortje zus en van de ander mag het per sé niet die weerstand zijn "want die is te groot...".

Om voor eens en altijd af te zijn welke condensator en welke spoel we moeten toepassen hebben wij een gedegen en kostbaar onderzoek gedaan door alle topklasse componenten te onderzoeken, en te bekijken welke het beste ingezet konden worden teneinde een maximaal resultaat te bereiken. De conclusies hiervan zijn een belangrijk ontwikkelingsgereedschap geworden.

Tijdens een identiek onderzoek naar bekabeling ben ik voor de HRS20SE uitgekomen bij massief koper voor het laag en Siltech goud/zilver voor het hoog.

De toegepaste condensatoren, bekabeling en dergelijke betrekken wij onder anderen van Siltech, Nordost, Jensen, Audyn 'plus' en Mundorf. Bestel geen low budget!

Ik ben een fan van Bert's versterkers (lezers kunnen zich de zeer

- SPECIFICATIES -

Technische specificaties

Merk:	Xanadu HRS20SE
Woofers:	18 cm magnesium Seas op Xanadu specs.
Tweeters:	band, met schakelmogelijkheid +1 à 2dB vanaf 1,9kHz
Type:	diep afgestemde bas-reflex
Frequentiebereik:	37Hz (-6dB) tot 35kHz
Belastbaarheid:	zie techniek www.xanaduspeakers.nl
Impedantie:	8 ohm
Rendement:	85dB/2,83V/m
Prijs:	HRS20SE: € 5.200 per set / HRS20 € 4.500

Voor meer informatie www.xanaduspeakers.nl

Merk:	Burmester
Type:	061 CD-speler
Afmetingen:	482x95x340 (bxhxd) in mm
Gewicht:	9,6 kg
Prijs:	€ 7.100
Type:	035 voorversterker
Frequentiebereik:	2Hz tot 200kHz
Ingangsimpedantie:	22kOhm
Afmetingen:	482x95x330 (bxhxd) in mm
Gewicht:	6,7 kg
Prijs:	€ 6.250
Type:	036 eindversterker
Vermogen:	2x 170 watt (4Ω) / 1x 300 watt (4Ω)
Dempingsfactor:	>1800
S/N:	>106dB
Ingangsimpedantie:	1,5kΩ (symmetrisch) / 15kΩ (asymmetrisch)
Ingangsgevoeligheid:	730 mV bij volledige uitsturing
Frequentiebereik:	0-200kHz
Afmetingen:	482x95x482 (bxhxd) in mm
Gewicht:	25 kg
Prijs:	€ 5.600

Voor meer informatie SoundDesign tel. +31(0)516 577 236 / www.sounddesign.nl

HAUT

door Xanadu is het dan toch gelukt. En een topset werd het. Lekkeren zaken haal je van ver of moet je veel moeite voor doen, toch?

muzikale en welklinkende demo's wel herinneren tijdens de presentaties op de Doelen Lente Hifi-Show), welke door Amplimo in Nederland worden vertegenwoordigd en van de versterkers van Burmester met geweldige eigenschappen. Deze en vele oren vormen het gereedschap van Xanadu.

Ik ben een heel praktisch iemand, geen zwever, daar hou

“Fout laag is de grootste plaag in audio.”

ik niet zo van. Ik vind dat een luidspreker moet integreren in de ruimte. Als naar verwachting een luidspreker in de ruimte tegen een wand komt te staan dan hou ik daar

rekening mee en bied mogelijkheden voor een optimale toonbalans.

Toch moet je een beetje weten hoe de gemiddelde huiskamer zich gedraagt. Daar komen je producten toch te staan en dat terwijl je weet dat die gemiddelde huiskamer niet bestaat. Is dat geen onmogelijkheid?

De kamerakoestiek is erg belangrijk. Dat moge duidelijk zijn. En mijn klanten weten ook wel dat ze de luidsprekers de ruimte moeten gunnen die ze nodig hebben. De kamer wil het lagetonenbereik makkelijk 3 tot 6dB liften. Zou ik bijvoorbeeld een model ontwerpen dat het vrijstaand in de grote winkel tussen allerlei andere modellen opvallend goed doet met indrukwekkende bas dan weet ik bijna zeker dat het een drama thuis wordt. Fout laag is de grootste plaag in audio.

Goed laag is echter wel een zegen: op verzoek kan de laag-curve van de zeer ver doorlopende HRS33 een iets ander verloop krijgen en aanpassing voor buizenversterkers (Ri opgeven) is ook mogelijk.

Daarom maken we ook kleinere sytemen zoals de HRS20 en HRS20SE. Deze heeft een High-end klank, loopt recht vanaf 45Hz, maar zal doorgaans minder sterk de resonanties van de ruimte aanstoten.

Ik wil nu een stuk muziek horen, mag dat? Of, vertel waarom Burmester?

Ik heb Burmester omdat het eerlijk en muzikaal gereedschap is en er hier tijdens de ontwikkeling extreem hoge eisen aan de set worden gesteld vaak non stop in bedrijf! We gebruiken de Burmester-set en natuurlijk de Alfi buizenversterkers.

Zullen we maar eens wat gaan luisteren, ik heb een 'Messiah', track 5, ga maar even zitten. "Comfort ye, my people."

Op de vraag welke van de twee kies ik voor de HRS20SE. Age brengt de luidsprekers en stands naar Baarn en komt tegelijkertijd Jelmer Hovinga van SoundDesign, die reeds twintig jaar stabiel en enthousiast de Benelux belangen van deze in Berlijn residerende firma behartigt de Burmester's brengen. In meervoud wel te verstaan want de geïntegreerde logeert nog bij een audiospecialist en zijn gescheiden voor- en eind niet nóg mooier?

HRS20 of toch HRS20SE

De HRS20SE is een kleine luidspreker, monitor-model, van het bas-reflex type met afmetingen van 50x24x33, zeg met de voetprint ietsje meer dan een A4-tje en dan een halve meter hoog. Aanbevolen wordt om de 20SE op een stand te plaatsen van circa 65 cm hoogte.

Voor het laag wordt een 18 cm midrange/woofer gebruikt van Seas, magnesium membraam en op specs van Xanadu geleverd. Voor het hoog wordt een bandtweeter ingezet met een oppervlak van 20 cm². (De 'gewone' HRS20 maakt voor het hoog gebruik van de ringradiator van Scanspeak.) Van dit type bandweergevers voor het hoog

is bekend dat het ragfijn klinkt, veel detail biedt, maar als eigenschap de kleinere spreiding in het verticale domein; vandaar het advies de 20SE op zithoogte te beoordelen. De horizontale spreiding is echter fenomenaal. Bijkomend voordeel is dat je niet precies midden tussen de luidsprekers hoeft te zitten voor de sweetspot en komen ze wat dichter tegen de wand te staan – met een lift in het laag als gevolg – is het hoog een beetje op te krikken middels een schakelaar aan de achterzijde van de 20SE. Deze bandtweeter heeft een rendement van 95dB en hoeft in de configuratie van de 20SE absoluut niet op zijn tenen te lopen. In de testkamer van HVT genoot deze hoog-lift mijn voorkeur. Verder zijn de luidsprekerterminals van WBT. Het filter is het hart van de set. Volgens Age gaan er nogal wat rare verhalen de wereld rond, maar het geheim van een goede set is vanzelfsprekend de samenstelling van de juiste componenten en de filtertechniek die specifiek voor dat ontwerp en toegepaste chassis is ontwikkeld. Een luidspreker is een combinatie van nuchtere technische wetenschap en het allesbepalend menselijke gehoor.

En de klank

Bij Xanadu in de luisterhoek was ik al onder de indruk van de weergave. Als liefhebber van elektrostaat-geluid citeer ik die HVT-lezer en geestverwant op dit vlak die mij eens zei: "Als een dynamische luidspreker klankmatig dicht bij de elektrostaat komt, ga ik het benauwd krijgen. Er is dan voor de nogal grote omvang die de elektrostaat inneemt kennelijk toch een alternatief." Nu zover is het niet gekomen, hoewel de stelling uit de analytische meetkunde – ik ben nog HBS-B'er – dicht werd benaderd: 'twee evenwijdige lijnen snijden elkaar in het oneindige'. Dynamische of elektrostatische luidsprekers: beide hebben hebben ze hun specifieke eigenschappen en kwaliteiten.

Wat direct opvalt is dat de 20SE niet opvalt. Het hoog is weldadig, rijk aan detail en uitermate mild, ondanks dat de extra 'lift' mijn voorkeur genoot. En om Age in een vrije vorm aan te halen, heb ik ook geen 'lage lusten'. Laag is zelden of nooit melodieverend, slechts ondersteunend en brengt de warmte in de muziek. Om de pure high-fidelity gedachte te staven draaide ik bijvoorbeeld een

Beethoven		Brahms	
<p>PTC 5186 146 DSD remastered Symphony No.9 in D minor, Op.125 "Choral" Anna Tomowa-Sitowa - soprano Annelies Burmeister - mezzo-soprano Peter Schreier - tenor Theo Adam - bass</p>	<p>DAVID JARVIS MARTIN SLOAN MARTIN SLOAN RAYMOND LEPPARD</p>	<p>JOHANNES BRAHMS Piano Concerto No.2 Misha Dichter Kurt Masur</p>	<p>JOHANNES BRAHMS Piano Concerto No.2 Misha Dichter Kurt Masur</p>
<p>PTC 5186 159 DSD remastered Ludwig van Beethoven The 9 Symphonies Radio Chorus Leipzig Kurt Masur also available as 5 individual sa-cd's</p>	<p>HAYDN Symphony No.88 in G Royal Concertgebouw Orchestra Antsterdam BBC Symphony Orchestra Sir Colin Davis</p>	<p>PTC 5186 125 DSD remastered Johannes Brahms Piano Concerto No.2 Ludwig van Beethoven Piano Sonata No.8 "Pathétique" Misha Dichter Gewandhausorchester Leipzig Kurt Masur</p>	<p>PTC 5186 011 Original DSD recording Serge Prokofiev "Peter and the Wolf" Op.67 Jean-Pascal Beintus "Wolf Tracks" Mikhail Gorbachev / Sophia Loren Russian National Orchestra Kent Nagano (Also available on CD only: PTC 5186 012)</p>
<p>PTC 5186 142 DSD remastered Symphony No.1 in C, Op.21 Symphony No.6 in F, Op.68 "Pastoral"</p>	<p>PTC 5186 143 DSD remastered Symphony No.2 in D, Op.36 Symphony No.5 in C minor, Op.67</p>	<p>PTC 5186 042 Original DSD recording Johannes Brahms Symphony No.2 in D, Op.73 Tragic Overture, Op.81 Netherlands Radio Symphony Orchestra Hans Vonk</p>	<p>PTC 5186 014 Original DSD recording Serge Prokofiev "Pedro y el lobo" Op.67 Jean-Pascal Beintus "Las huellas del lobo" Antonio Banderas / Sophia Loren Russian National Orchestra Kent Nagano (Available on CD only)</p>

Xanadu HRS20SE met Burmester '061' CD-speler, '035' voorversterker en '036' eindversterkers

live-opname uit de Doelen waarin het laag een prominente rol speelt, het Pianoconcert van de Amerikaanse componist John Adams. De piano wordt als slagwerk-instrument ingezet en zonder klep gepositioneerd tussen de vier strijkersgroepen. De rest van het slagwerk is rijkelijk vertegenwoordigd en is een grote rol voor de pauken en de grote trom weggelegd.

Een ruwe greep uit mijn discotheek voerde mij nog langs Bernstein's Suite uit 'Candide' (RR-87CD), het ontroerende 'Nighttime' van Peterson's live-concert 'A Night in Vienna' (Verve 0602498625354) en dito 'The Foggy Dew' met Sinéad O'Connor en The Chieftains (The Long Black Veil, MFSL UDCD762). Ja, zo is werken in de audiowereld natuurlijk een plezier.

Burmester

De set welke voor deze test ter beschikking werd gesteld, bestond uit de '061' CD-speler, '035' voorversterker en twee '036' eindversterkers. Laat me de apparaten even in het kort beschrijven.

Om met het eerste apparaat te beginnen. De 061 is een bovenlader met een zwaar gemodificeerd Philips mechaniek, upsampling DAC's naar 96/192kHz, waarbij zelfs tijdens het afspelen van een CD via de afstandsbediening de mogelijk bestaat te schakelen tussen de beide sampling-frequentie's, gebalanceerde en ongebalanceerde uitgangen en, heel bijzonder, aansluitingen als RS232 en USB2.0 voor toepassing in situaties van home automation. Om even terug te keren naar de DAC's, alleen gewoon CD is

afspeelbaar, maar andere digitale bronnen kunnen via de digitale audio-inputs aan de achterzijde gebruik maken van de upsampling. Verder is een aantal programmeerbare functies voorhanden voor trackvolgorde en dergelijke.

De 035 voorversterker is volledig discreet opgebouwd, DC-gekoppeld (géén condensators in de signaalweg) en de ingangen zijn instelbaar voor gevoeligheid (+/- 6dB). Voor vijf stereobronnen staan gebalanceerde ingangen ter beschikking.

Voor phono liefhebbers is optioneel een MM of MC-module (gebalanceerd) verkrijgbaar, en middels de bekende DIP switches aanpasbaar aan de diverse typen elementen. Via het set-up-menu is een uitgebreide programmering mogelijk van volume, niveau voor phono, CD, tuner, AUX, tape - afluisterniveau's van deze bronnen zijn dan bij dezelfde stand van de volumeregelaar gelijk - uitgangssignaal en hoofdtelefoon. Via de druktoest 'Klangregeling' is instelling mogelijk voor het laag van +/- 10dB in stapjes van 2dB en voor het hoog van +/- 14dB. De stereo-eindversterkers 036 werden mono-geschakeld ingezet middels Burmester puur zilver gebalanceerde (XLR-)bekabeling. Als voor alle versterkers uit het huis van Burmester zijn de 036'en symmetrisch en DC-gekoppeld opgebouwd. Voor nadere technische specificaties verwijs ik graag naar het kader. Uiteindelijk dient een versterker niet te 'klinken', stabiel te zijn en Burmester hanteert

deze stelregels met ongekende precisie zo mocht ik enkele jaren geleden tijdens een fabrieksbezoek vernemen.

Hoe het samen klonk

Daar kan ik kort over zijn, absolute top met een voortreffelijke ruime en diepe 'stage', en met een aanwijsbare nauwkeurigheid die zelfs bij mij zeer bekende CD's zorgde voor nieuwe niet eerder waargenomen details, maar je wilt natuurlijk meer van me weten. Kijk je naar de setprijs van de CD-speler en versterking dan ligt deze uit verhouding met die van de luidsprekers. Dat zal je niet ontgaan. Maar in zoverre is audio geen algebra of meetkunde, net zomin als een goed huwelijk of samenlevingsverband dat is. Een set moet een organisch geheel worden, waarbij de componenten met elkaar in overeenstemming zijn. En zowel als ikzelf als mijn collega's op de redactie hebben het idee gehad dat er in de opgestelde set sprake was van volledige harmonie en afgewogenheid. Ik heb menig uurtje 's morgens voor achten, ja 's morgens, doorgebracht om deze muziekinstallatie te beluisteren. Er zijn beslist ergere dingen op de wereld... En voor kippevel of Gänsehaut moet je bij Xanadu en Burmester zijn.

